

Αγία Σοφία **(Το μέγα μοναστήρι – Παγκόσμιο Σύμβολο της Ορθοδοξίας)** **(Το Τζαμί - Διαχρονική απόδειξη της ουτοπίας εκσυγχρονισμού της Τουρκίας)**

Την Παρασκευή 10^η του μηνός Ιουλίου 2020, στην γειτονική μας Τουρκία έλαβε χώρα ένα συνταρακτικό γεγονός παγκοσμίου εμβελείας, μια ενέργεια που αναστάτωσε την παγκόσμια κοινότητα, που ξύπνησε ποικίλα συναισθήματα, ανάλογα με την οπτική γωνία (Θρησκευτική, Πολιτιστική, Ιστορική, Πολιτική, Γεωπολιτική, Κοινωνική ...), τις στοχεύσεις και τις προσδοκίες κάθε Λαού και της ηγεσίας του.

Συγκεκριμένα, στην Κωνσταντινούπολη, η Αγία Σοφία, ο ναός ο αφιερωμένος στην Σοφία του Θεού, το έμβλημα της Πόλης, ο μεγαλύτερος ναός του Ελληνοχριστιανικού Βυζαντίου, το κορυφαίο αρχιτεκτονικό δημιούργημα, που διατηρεί διαχρονικά άθικτη τη δύναμη και ακτινοβολία της θαυμαστής σύζευξης Χριστιανικής - θρησκευτικής πίστης με την τεχνολογία και την τέχνη. Αυτός ο Ναός, η «Αγία Σοφία το μέγα μοναστήρι» κατά τη λαϊκή μούσα, με απόφαση **Υβρη** του Τούρκου Προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν μεταβλήθηκε σε τζαμί. Και δεν είναι η πρώτη φορά....

Η Αγία Σοφία θεμελιώθηκε από τον Μέγα Κωνσταντίνο (272 -337) το 330 μ.Χ. επάνω στα ερείπια του ναού του Απόλλωνος και οικοδομήθηκε από τον υιό του Αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Β΄ (337 – 361). Τα εγκαίνια έγιναν το 346 μ.Χ.

Βραδύτερον, ο Κωνσταντίνος έκτισε νοτίως της πρώτης, στη σημερινή θέση της, τη νέα «Μεγάλη Εκκλησία» που εγκαινιάστηκε από τον Πατριάρχη Ευδόξιο το 360 μ.Χ. Κατά τη διάρκεια της Συνόδου του 381 μ.Χ, επί Θεοδοσίου Α΄ (378-395), η εκκλησία πυρπολήθηκε από αιρετικούς το 404 μ.Χ, αλλά επιδιορθώθηκε και ανοικοδομήθηκε επί Θεοδοσίου Β΄ (408-450) και τα εγκαίνια έγιναν το 415 μ.Χ.

Κατά τη «Στάση του Νίκα»¹ ο Ναός πυρπολήθηκε και καταστράφηκε. Μετά την καταστολή της Στάσεως, ο Αυτοκράτωρ Ιουστινιανός Α΄ (527-565) αποφάσισε την ανέγερση της Αγίας Σοφίας από την αρχή, στον ίδιο χώρο της «Μεγάλης Εκκλησίας». Ο Ναός θεμελιώθηκε ταχύτατα (Φεβ. 532 μ.Χ). Με την εμπνευσμένη σχεδίαση, συνεχή επίβλεψη και παρακολούθηση των αρχιτεκτόνων Ανθεμίου Τραλλιανού και Ισιδώρου του Μιλήσιου, καθώς και με την αδιάκοπη εργασία 10.000 τεχνιτών, ολοκληρώθηκε το κολοσσιαίο έργο. Σε πέντε χρόνια (27 Δεκ. 537 μ.Χ) έγιναν τα εγκαίνια από τον Ιουστινιανό, ο οποίος βλέποντας τον νέο μεγαλοπρεπή Ναό, και εκτιμώντας την υπεροχή του, έναντι του περιώνυμου Ναού του Σολομώντος, αναφώνησε «Δόξα τω Θεώ, τω καταξιώσαντί με τοιούτον έργον επιτελέσαι. Νενίκηκά σε Σολομών».

¹ Σύνθημα των επαναστατών - στασιαστών και των ταραχών που ξέσπασαν στον ιππόδρομο τον Ιαν. 532 εξ αιτίας της σκληρής φορολογίας. Η κατάσταση ξέφυγε κάθε ελέγχου με βιαιότητες και καταστροφές από τον αγανακτισμένο λαό που ξεχύθηκε στην Πόλη. Ο Ιουστινιανός επενέβη δια του στρατού και κατέστειλε τη στάση αιματηρότατα (περίπου 30.000 σφαγιασθέντες).

Κατά την περίοδο των Σταυροφοριών (τέλος 11^{ου} – τέλος 13^{ου} αιών.) η Αγία Σοφία έγινε ναός Ρωμαιοκαθολικός. Ιδιαίτερα κατά τη Δ΄ Σταυροφορία (1202 – 1206), μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους **χριστιανούς** του Πάπα Ιννοκέντιου Γ΄ και του Δόγη της Βενετίας Ερρίκου Δάνδολου (έμεινε γνωστή και ως **«Σταυροφορία του ασεβούς πολέμου»**) και τους επακολουθήσαντες βανδαλισμούς, ο ναός υπέστη τεράστιες ζημιές. Αποκαταστάθηκαν με πολύ σοβαρές εργασίες συντήρησης (1346 -1354) μετά την επανάκτηση της Πόλης από τους Βυζαντινούς.

Την 29η Μαΐου 1453, στην πολιορκημένη από τον Μάρτιο 1453 Κωνσταντινούπολη, τελέστηκε η τελευταία λειτουργία στην Αγία Σοφία. Ο Αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Παλαιολόγος ΙΑ΄, προσευχήθηκε μαζί με τον Λαό και έφυγε για τη μάχη, στα τείχη της πόλεως όπου έπεσε ηρωικώς μαχόμενος. Η Κωνσταντινούπολη αγωνίσθηκε θαρραλέα για τη διάσωσή της, ενάντια σε μία μοίρα προδιαγεγραμμένη ήδη, πριν από 249 χρόνια, από τους βανδαλισμούς και το κούρσεμα των οργανωτών και εκτελεστών της Δ΄ Σταυροφορίας. «Εάλω η Πόλις». Τα στίφη των Τούρκων ξεχύθηκαν στη Βασιλεύουσα και επιδόθηκαν σε μία αδυσώπητη λεηλασία, σφαγή και καταστροφή..... «Εάλω η Πόλις». Η Αγία Σοφία «μαγαρίσθηκε», «η κυρά Δέσποινα τaráχτηκε και δάκρυσαν οι εικόνες» (δημοτικό άσμα). «Εάλω η Πόλις», δύο λέξεις, μία ιστορία · μία δική μας ιστορία, Ελληνική, ογκολιθικού συναισθηματικού φορτίου και παγκόσμιας πνευματικής και πολιτιστικής σπουδαιότητας.

Μετά την άλωση, ο Ναός μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος (τζαμί), υπέστη σημαντικές, εγκληματικές καταστροφές από βάρβαρες «πολιτιστικές» τουρκικές επεμβάσεις (τοιχογραφίες, ψηφιδωτά, αγιογραφίες,...). Το 1934, ο νεότουρκος ηγέτης Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, στα πλαίσια εκκοσμίκευσης, εκσυγχρονισμού και προσανατολισμού του νεοπαγούς Τουρκικού Κράτους προς τη Δύση, μετέτρεψε το τέμενος σε μουσείο και έτσι λειτουργούσε μέχρι πρότινος.

Την Παρασκευή 10^η Ιουλίου 2020, το Συμβούλιο της Επικρατείας της Τουρκίας έκρινε ότι η μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε Μουσείο το 1934 ήταν παράνομη! Και ο Ναός έπρεπε να ξαναγίνει τζαμί. «Άμ΄ έπος άμ΄ έργον»². Ο Σουλτάνος Ερντογάν, προέβη στην υλοποίηση της αποφάσεώς του (και με τη «βούλα» του ΣτΕ). Την Παρασκευή 24 Ιουλίου 2020, η Αγία Σοφία επαναλειτούργησε ως τζαμί και η επίσημη πρώτη ισλαμική προσευχή της Παρασκευής, μετά από 86 χρόνια, έγινε από τον πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν (ανέγνωσε εδάφια του Κορανίου) και σημαντικό αριθμό μελών του υπουργικού συμβουλίου.

Η **Ύβρις** ολοκληρώθηκε. Η **Νέμεσις**, κατά τη βασική αντίληψη της κοσμοθεωρίας των αρχαίων Ελλήνων προβλέπεται αναπόφευκτη.

Ο κ. Ερντογάν, αναμφίβολα είναι ένας ικανός πολιτικός, οραματιστής ηγέτης. Όμως φιλόδοξος, αδίστακτος και αλαζών, κατατρύχεται από το σύνδρομο του «πατέρα» της «κοσμικής» Τουρκίας Ατατούρκ στην πραγμάτωση των μεγαλεπήβολων στόχων του για ανασύσταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, με προοδευτική αντικατάσταση του Κεμαλικού κράτους

² «αμέσως με τον λόγο και το έργο» (Ηρόδοτος)

από το Ισλάμ. «Ουκ εά με καθεύδειν το του Ατατούρκ τρόπαιον»³. Έχοντας οικονομική - εμπορική ακαδημαϊκή μόρφωση ο Ερντογάν ορθώς χρησιμοποιεί στους σχεδιασμούς του τη σχέση, όφελος - κόστος, κέρδη – ζημιές, που αποτελεί τη βάση σχεδιασμού κάθε εμπορικής- οικονομικής επιχείρησης. Όμως το κράτος δεν είναι επιχείρηση. Είναι μία οντότητα ανθρώπων που ασφαλώς στην πορεία εξέλιξής του, χρησιμοποιεί τη σχέση όφελος- κόστος, αλλά με διαφορετικούς συντελεστές βαρύτητας στην αξιολόγηση εκάστου μέλους της σχέσεως. Στην προκειμένη περίπτωση της Αγίας Σοφίας, νομίζω ότι ο «Λουδοβίκιος»⁴ απολυταρχισμός του Ερντογάν και η αλαζονεία του τον οδήγησαν σε λανθασμένες εκτιμήσεις. Παρουσιάζοντας τη μεταβολή της Μητρόπολης του Βυζαντίου σε τζαμί, ως σύμβολο τελευταίας πράξης στην ολοκλήρωση κατάκτησης της Κωνσταντινούπολης, ο Ερντογάν αυτοανακηρύσσεται συνεχιστής και κληρονόμος του Μωάμεθ Β΄ του Πορθητή.

Η επιστροφή της Αγίας Σοφίας στη χρήση της οθωμανικής περιόδου, βεβαίως είναι ένα μεγάλο πλήγμα που γέμισε θλίψη τους απανταχού Έλληνες, όμως δεν είναι διμερές ελληνοτουρκικό πρόβλημα. Είναι ζήτημα που αφορά την Τουρκία και τη διεθνή κοινότητα και ως τέτοιο πρέπει να το αντιμετωπίζει η Ελλάδα, δραστηριοποιούμενη διπλωματικά για την αφύπνιση του πολιτισμένου κόσμου και ιδιαίτερα των ισχυρών δυνάμεων.

Ο Σουλτάνος αγνοεί προκλητικά τις αντιδράσεις της Ελλάδος και δεν υπολογίζει τις αντιδράσεις της δημοκρατικής Δύσης. Όμως σφάλει! Ιδιαίτερα μετά το αποτυχόν πραξικόπημα των στρατιωτικών εναντίον του την 15 Ιουλίου 2016, έχει γίνει εμμονικός, φοβικός και εκδικητικός. Οι σκέψεις και οι ενέργειές του επηρεάζονται και κατευθύνονται από νέους μη πεπειραμένους συμβούλους⁵, των οποίων η τύχη και η εξέλιξη εξαρτάται και συμβαδίζει με τη δική του επιβίωση. Αντιλαμβάνεται ότι έχει εμπλακεί σε ένα επικίνδυνο παιχνίδι και έχει εκτεθεί έναντι των οπαδών-ψηφοφόρων του. Συνειδητοποιεί ότι παίζει πλέον το τελευταίο του χαρτί και ξέρει, ιστορικά, τις αντιδράσεις του τουρκικού όχλου σε περίπτωση αποτυχίας του....

Με παράνομες ενέργειες, απειλητικές δηλώσεις και χυδαία ρητορική, προσπαθεί να εκφοβήσει την Ελλάδα και να την εξαναγκάσει σε ένα διάλογο ανατολίτικου τουρκικού παζαριού, όπου αυτός θα αρπάξει όσα μπορεί περισσότερα, χωρίς ο ίδιος να δώσει τίποτα. Υπερεκτιμά τη βέβαιη αριθμητική του υπεροχή, αγνοεί όμως ότι δεν είναι οι αριθμοί μόνοι που καθορίζουν το αποτέλεσμα μιας σύγκρουσης γενικευμένης ή θερμού επεισοδίου. Υπάρχουν και άλλοι συντελεστές (το πείσμα έναντι της αδικίας, το ηθικό, το φρόνημα και η θέληση, η εκπαίδευση, η ετοιμότητα, η εν τόπω και χρόνω υπεροχή προσωπικού και μέσων ...) που διαμορφώνουν το τελικό αποτέλεσμα, τους οποίους υποτιμά. Υπερεκτιμά τα ισχυρά ασφαλώς «όπλα» του έναντι της Δύσης: τη σημαντική αγορά των 80.000.000 του τουρκικού πλη-

³ «ουκ εά με καθεύδειν το του Μιλτιάδου τρόπαιον» (δεν με αφήνει να ησυχάσω η δόξα του Μιλτιάδη) Θεμιστοκλής / 490 π.Χ.)

⁴ L'etat c'est moi (το κράτος είμαι εγώ). Βασιλεύς της Γαλλίας Λουδοβίκος ΙΔ΄.

⁵ Η κάθαρση που ακολούθησε την απόπειρα του πραξικοπήματος περιελάμβανε: πάνω από 45.000 στρατιωτικούς μεταξύ των οποίων 163 Στρατηγοί, Ναύαρχοι, Πτέραρχοι (περίπου το 45% του Στρατού), 2.700 δικαστικούς, 15.000 εκπαιδευτικούς.

θυσμού για δυτικά προϊόντα, τη γεωπολιτική θέση της Τουρκίας ανάμεσα στις μεγάλες Δυνάμεις, τη μεγάλη αριθμητική συμμετοχή της στο ΝΑΤΟ, τον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών προς τις δυτικές χώρες, το άνοιγμα δισεκατομμυρίων ευρώ των τραπεζών της Δύσης προς την Τουρκία. Έμπειρος «θεατρίνος», επαναλαμβάνει στη διεθνή σκηνή τον ρόλο του «επιτήδειου ουδέτερου» στον οποίο διαχρονικά έχει διαπρέψει. Εγκλωβισμένος όμως στην αλαζονεία και τις φαντασιώσεις του, δεν αντιλαμβάνεται ότι στο σύγχρονο «θέατρο του παραλόγου» των διεθνών συσχετισμών συμφερόντων, σκηνοθέτες και σκηνικά έχουν αλλάξει.

Με όλα αυτά, η Τουρκία του Ερντογάν είναι μία επανάληψη της Γερμανίας του Χίτλερ. Φληναφήματα Ερντογάν, περί «γαλάζιας πατρίδας», αναθεώρησης συνθήκης Λωζάννης, κυριαρχίας Ισλάμ σε μία εν δυνάμει οθωμανική αυτοκρατορία, που έχουν προ πολλού γραφεί και κυκλοφορήσει διεθνώς με το σύγγραμμα «Η στρατηγική σε βάθος» του Αχμέτ Νταβούτογλου (π. υπουργού εξωτερικών και πολιτικού μέντορα του Ερντογάν/2001), είναι τα αντίστοιχα των διακηρύξεων· ζωτικός χώρος, συνθήκη Βερσαλλιών (Ιουν 1919), επικυριαρχία γερμανικής φυλής στην Ευρώπη, στο βιβλίο «ο Αγών μου» του Χίτλερ (1925).

Πιστεύω ότι οι σημερινοί ηγέτες της Δύσης, παρά την πολιτική μυωπία στην οποία τους παρασύρει η απληστία του ανταγωνισμού οικονομικών συμφερόντων, τελικά δεν θα εξαπατηθούν από τον παράλογο Ερντογάν, όπως εξαπατήθηκε ο πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας Νέβιλ Τσάμπερλεν από τον παράφρονα Χίτλερ πιστεύοντας στην αδυναμία επιθέσεως της Γερμανίας το 1940. «Hitler missed the bus» («ο Χίτλερ έχασε το λεωφορείο») δήλωσε στο βρετανικό κοινοβούλιο την 4.4.1940.

Μέσα στη δύσκολη και περίπλοκη αυτή διεθνή κατάσταση που γίνεται δυσχερέστερη από τις συνέπειες της πανδημίας Covid-19, το κρίσιμο, το αγωνιώδες ερώτημα για εμάς, τους στρουθοκαμηλίζοντες Έλληνες είναι· «τι κάνουμε;». Οι καμπάνες τις Αγίας Σοφίας σίγησαν, το καμπανάκι όμως εγρήγορσης του Ελληνισμού, εκκωφαντικά κτυπά στις συνειδήσεις των απανταχού Ελλήνων, στις ψυχές του Έθνους. Ο κίνδυνος εμπρός μας, άμεσος και **θα είμαστε μόνοι μας**.

Καλές και χρησιμότερες είναι βεβαίως οι διπλωματικές επιτυχίες και οι συμμαχίες με ισχυρές Δυνάμεις, στη βάση όμως κοινών συμφερόντων και επιδιώξεων. Σε κάθε περίπτωση όμως, ας μη περιμένουμε ότι κάποιος από τους ισχυρούς «φίλους» θα θυσιάσει έστω και έναν στρατιώτη του από αγάπη για την Ελλάδα, εάν δεν έχει συμφέρον.

Διεθνές Δίκαιον και Δικαιοσύνη διαμορφώνονται, ερμηνεύονται και εφαρμόζονται κατά τις απόψεις και τα συμφέροντα των ισχυρών, «δια την των χρημάτων κτήσιν πάντες οι πόλεμοι γίνονται» (Πλάτων). Η ιστορία βρίθει παραδειγμάτων: στον Α΄Π.Π, στη Μικρασιατική Εκστρατεία, στον Β΄Π.Π, στην Κύπρο, στην Κωνσταντινούπολη, Ίμβρο, Τένεδο, Ίμια, στο Μεταναστευτικό. Σε όλες τις περιπτώσεις η Ελλάς ήτο στο πλευρό των νικητών ή είχε το δικαίον με το μέρος της, ενώ η Τουρκία ήτο σύμμαχος ή φιλικώς ουδέτερη με τους ηττημένους. Και όμως η Ελλάς, σε όλες τις περιπτώσεις έχασε, ενώ η Τουρκία κέρδισε.

Θα είμαστε μόνοι μας λοιπόν! Ευχής έργο να έχουμε αποφασιστική συμμαχική βοήθεια και υποστήριξη. Όμως συνειδητοποίηση: **ΘΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟΙ ΜΑΣ**. Πρέπει λοιπόν **από χθες**:

α. Τέλος στις εκδηλώσεις φανατισμού, μίσους και κομματικών «σκυλοκαβγάδων» εντός και εκτός Κοινοβουλίου.

β. Συγκρότηση, Ενεργοποίηση και Σύγκλιση Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας με συμμετοχή όλων των διατελεσάντων Πρωθυπουργών, υπό την προεδρία της Προέδρου Δημοκρατίας για την εξέταση της καταστάσεως, ανταλλαγή απόψεων (όλων των απόψεων) και επιχειρημάτων, με υποχρέωση τη λήψη αποφάσεως, που στη συνέχεια θα υποστηρίζεται από όλους και προς πάσα κατεύθυνση, «πάντα κατ' έριν γίνεσθαι και εκ των διαφερόντων καλλίστην αρμονίαν» (Ηράκλειτος).

γ. Συνεννόηση, Σύμπνοια και σοβαρότητα όλων στην εφαρμογή της εξωτερικής μας πολιτικής.

δ. Σταθερή, ψύχραιμη, αποφασιστική και αποτελεσματική αποτρεπτική αντιμετώπιση εχθρικών ενεργειών.

ε. Βραχυπρόθεσμη και όπου δυνατόν άμεση ενίσχυση των Ενόπλων μας Δυνάμεων. Επιβεβλημένα βεβαίως και τα μακροπρόθεσμα προγράμματα αγοράς νέων οπλικών συστημάτων, αλλά πρώτη προτεραιότητα η συντήρηση, ο εκσυγχρονισμός, η ενίσχυση και η βελτίωση των διατιθεμένων.

στ. Σωστή, ειλικρινής και υπεύθυνη ενημέρωση του Λαού από πολιτική ηγεσία και Μ.Μ.Ε.

Με εκτίμηση

Δοξάκης Ιωάννης – Υποστράτηγος ε.α.